

WSPÓLNE ZAMIERZENIE BADAWCZE URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO I UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO.

P R O J E K T

ŻYCIE LUBUSZAN. WSPÓŁCZESNOŚĆ I PERSPEKTYWY

Grażyna Miłkowska
Zdzisław Wołk

Województwo lubuskie zamieszkuje zaledwie ponad jeden milion ludzi. Można uznać, że stwarza to dobre możliwości integracji i budowania silnych więzi społecznych. Tymczasem z „*Diagnozy Społecznej 2009 wyłania się przynębiający obraz województwa lubuskiego. Jakość życia jest tu najgorsza w kraju. Jesteśmy najbardziej schorowani, doskwiera nam życiowy stres i brak przyjaciół...*”¹.

Jak to więc jest, że jednym ludziom się wiedzie, natomiast innym nie. Co leży u podłoża braku zadowolenia z życia mieszkańców województwa lubuskiego? Dlaczego tak krytycznie postrzegają swoją rzeczywistość? Są to oczywiście pytania, na które należy poszukiwać odpowiedzi, jeżeli ten obraz zamierza się zmienić.

Na temat warunków życia poświęcono wiele badań głównie sondażowych, opracowane zostały liczne raporty i ekspertyzy. Wszystkie one dopełniają wiedzę na temat okoliczności życia w Lubuskiem. Stały się one w licznych przypadkach źródłem inspiracji do formułowania strategii pracy i do projektowania działań samorządów, administracji państwowej, organizacji pozarządowych i innych. Tę cenną wiedzę warto wykorzystać, bowiem może ona przyczynić się do lepszego zrozumienia mieszkańców województwa i ich odczuć dotyczących różnych sfer życia.

Dążąc do możliwie szerokiego rozpoznania aktualnych sytuacji, w których znajdują się mieszkańcy województwa lubuskiego, w sierpniu 2011 roku samorząd województwa lubuskiego wspólnie z Uniwersytetem Zielonogórskim rozpoczął realizację projektu *Życie Lubuszan. Współczesność i perspektywy*.

Projekt ma na celu poznanie, jakie są doświadczenia życiowe mieszkańców naszego regionu, co stanowi ich kapitał i na jakie natrafiają ograniczenia w swoim życiu. Chodzi o zrozumienie ujawnionych w różnych raportach prawidłowości.

Nie chodzi więc o ich interpretacje i szukanie wyjaśnień i uzasadnień, lecz o ich uzyskanie od samych zainteresowanych - od ludzi realizujących swoje biografie na Ziemi Lubuskiej.

W dniu 19 lipca 2011 r. o godzinie 11.00 w Sali Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego odbyło się spotkanie, podczas którego została podpisana Umowa Partnerska dotycząca Projektu: *Życie Lubuszan. Współczesność i perspektywy* realizowana w partnerstwie Województwo Lubuskie/Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Infrastruktury Społecznej i Uniwersytet Zielonogórski.

Projekt jest realizowany w ramach Priorytetu VII. Promocja integracji społecznej. Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Umowę podpisali: wicemarszałek Maciej Szykuła i prof. Czesław Osękowski, Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Główne cele projektu są następujące:

- > Określenie sytuacji społeczeństwa województwa lubuskiego pod kątem stanu i zagrożenia wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, osób bezrobotnych, starszych, ubogich oraz rodzin. Wyróżnienie grup społecznych doświadczających wykluczenia lub odczuwających zagrożenie nim.
- > Określenie potencjału tkwiącego w zasobach społecznych województwa lubuskiego umożliwiających przeciwdziałanie się mieszkańcom zagrożeniu marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
- > Wskazanie indywidualnych uwarunkowań prowadzących do wykluczenia społecznego i marginalizacji mieszkańców województwa i rodzin, a także dzieci i młodzieży.
- > Określenie tendencji w ochronie dzieci i młodzieży przed wykluczeniem społecznym.

Głównym przedsięwzięciem Projektu *Życie Lubuszan. Współczesność i perspektywy* są badania naukowe. Ich realizacja prowadzona jest przez dwie grupy badaczy, które zbierają, niezależnie od siebie, odrębny materiał empiryczny. Główne cele badawcze są wspólne, różnie natomiast określone zostały cele i problemy szczegółowe, bowiem dotyczą one różnych grup wiekowych. Podział na zespoły badawcze wynika ze względów organizacyjnych. Zespół I złożony z osób mających duże doświadczenie w pracy z zakresu rozwiązywania problemów socjalnych, zajmuje się badaniem dorosłych mieszkańców województwa lubuskiego. Zespół II, w skład którego wchodzi specjalisci do spraw dzieci i młodzieży uczącej się, bada działalność szkół oraz młodzież uczącą się. Badania obu, ściśle ze sobą współpracujących, zespołów, są prowadzone niezależnie od siebie, przy wykorzystaniu innych narzędzi badawczych. Uzyskane rezultaty będą wykorzystane również do rozwiązywania problemów z obszaru zainteresowań obu badanych grup. Taka sytuacja dotyczy m.in. rodzin i ich sytuacji.

Zrealizowanie zamierzonych celów pociąga za sobą sformułowanie problemów badawczych, które ukierunku-

¹ Gazeta.pl. Zielona Góra, 2009-09-20.

ją projektowane poszukiwania badawcze. Zakładamy, że planowane badania mają umożliwić uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- > Co stanowi zasoby mieszkańców województwa lubuskiego umożliwiające godne życie i bronienie się przed wykluczeniem społecznym?
- > W czym mieszkańcy województwa lubuskiego dostrzegają dotyczące ich zagrożenia prowadzące do wykluczenia społecznego oraz jakie wiążą z tym uwarunkowania?
- > Z jakimi zjawiskami wykluczenia społecznego zmagają się mieszkańcy województwa lubuskiego i w jaki sposób rozwiązują związane z tym problemy?
- > Które zjawiska należy uznać za szczególnie zagrażające w rozwoju dzieci i młodzieży?
- > Jakie działania podejmowane są w poszczególnych środowiskach wychowawczych na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed marginalizacją i wykluczeniem?

Przedstawione powyżej cele i problemy badawcze będą wyznaczały badania prowadzone w dwóch etapach. Pierwszy etap stanowić będą badania sondażowe, natomiast drugi - badania jakościowe realizowane techniką wywiadu pogłębionego.

Badania są przeprowadzone na terenie województwa lubuskiego. Biorąc pod uwagę znaczenie bezrobocia jako wiodącego czynnika warunkującego marginalizację społeczną oraz jego wpływ na różnicowanie statusu społecznego do badań zakwalifikowane zostało sześć powiatów, z których dwa cechuje najwyższy w województwie poziom bezrobocia, dwa najniższy i oprócz tego obydwa miejskie. Dobierając teren badań uwzględniono też usytuowanie przestrzenne powiatów kwalifikowanych do ich przeprowadzenia. Badania są realizowane na terenie sześciu powiatów województwa lubuskiego - trzech z regionu południowego i trzech - z północnego. Są to:

1. Miasto na prawach powiatu - Gorzów, powiat strzelecko-drezeński, powiat gorzowski.
2. Miasto na prawach powiatu - Zielona Góra, powiat krośnieński, powiat świebodziński.

Badania sondażowe obejmują łącznie 5016 osób, w tym 2508 dorosłych mieszkańców województwa i 2508 nastolatków. Grupy badawcze osób dorosłych uwzględniają parytet płci proporcjonalnie do udziału kobiet i mężczyzn w populacji dorosłych mieszkańców województwa lubuskiego (100 mężczyzn : 106 kobiet). Wśród populacji dzieci i młodzieży grupę badawczą stanowią uczniowie gimnazjów (14- i 15-latkowie) a także dyrekcje szkół i pedagogy szkolni.

Drugi etap badań, realizowany metodą indywidualnych przypadków, stanowić będą wywiady prowadzone wśród 500 osób dorosłych i młodzieży, po 250 w każdym zespole. Wybór osób do badań będzie miał charakter celowy - w grupie dorosłych będą to mieszkańcy województwa, którzy zadeklarowali gotowość do udziału w nich w trakcie badań sondażowych (131 kobiet i 119 mężczyzn), w grupie młodzieży osoby wytypowane w pierwszym etapie badań. Będą to wywiady pogłębione. Ich realizatorzy będą interesowali się przebiegiem biografii swoich rozmówców (zarówno dorosłych jak i bardzo młodych), ich sposobami rozwiązywania problemów oraz uwarunkowaniami sytuacji, w której się znajdują. Ten etap badań jest szczególnie ważny, bowiem ma dać nam wiedzę na temat konkretnych losów i złożoności życia mieszkańców województwa.

W ramach projektu zorganizowane zostaną również liczne działania o charakterze informacyjnym i popularyzującym, m.in. audycje telewizyjne, okolicznościowe wydawnictwa oraz seminaria i konferencje naukowe. Rezultatem prac realizatorów projektu będą również wydawnictwa naukowe, wśród nich raport z badań oraz dwie monografie poświęcone problematyce badań.

Wiedza o społeczeństwie jest wiedzą bardzo rozległą, złożoną i dynamiczną, czyli podlegającą permanentnej aktualizacji. Można ją na wiele sposobów porządkować, systematyzować, w zależności od tego, czego ona dotyczy i jakim celom służy. W tej swojej części, w której odwołuje się do przeszłości można uznać, że składa się z dwóch warstw:

- > faktograficznej
- > indywidualnej (symbolicznej).

Obie te warstwy przenikają się wzajemnie, co umożliwiła dwuwymiarową analizę materiałów biograficznych.

Inaugurowany Projekt nie jest przedsięwzięciem wyłącznie badawczym, pomimo że badania stanowią jego zasadniczą treść. Zamiar realizatorów projektu jest jednak znacznie szerszy. Chodzi nam o nawiązanie kontaktu z mieszkańcami województwa lubuskiego i porozmawianie o ich sprawach i życiu. Zamierzamy się wstuchać w ich opinie, poznać ich doświadczenia, sukcesy i porażki, sposoby realizowania aspiracji, budowania relacji społecznych, uwarunkowań ich aktywności i bierności, doświadczanych satysfakcji i doznawanych zawodów. Chcemy też poznać radości i problemy dorastających nastolatków, określić ich samopoczucie i miejsce w rzeczywistości społecznej (rodzinnej, szkolnej, rówieśniczej), poznać sposoby radzenia sobie z zagrożeniami współczesności a także oczekiwania adresowane wobec dorosłych. Można więc mieć nadzieję, że rezultaty Projektu będą wychodzić daleko poza cele badawcze, pomimo że traktujemy je jako wiodące. Liczymy, że na rezultaty złoży się:

- > zrealizowanie celów badawczych,
- > okazanie zainteresowania życiem konkretnych ludzi, ich sukcesami, problemami, niepokojami, strategiami życia, podejściem do zadań rozwojowych,
- > zrozumienie zachowań i wyborów dokonywanych przez mieszkańców województwa lubuskiego na kolejnych etapach swojego życia,
- > wykorzystanie uzyskanej wiedzy przez władze lokalne, pomoc społeczną, służbę zdrowia, edukację, służby zatrudnienia i inne podmioty działające na terenie województwa prowadzących do efektywnej pomocy osobom potrzebującym i skutecznego działania na rzecz przeciwdziałania marginalizacji oraz sprzyjania włączeniu społecznemu osób zmarginalizowanych.

Konferencja inaugurująca Projekt została zorganizowana w październiku 2011 r. w Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego. W grudniu 2011 r. przeprowadzono seminarium metodologiczne dla osób prowadzących badania terenowe. W prace obu zespołów badawczych zaangażowanych jest kilkunastu pracowników naukowo - dydaktycznych Katedry Pedagogiki Społecznej i Katedry Opieki, Terapii i Profilaktyki Społecznej. Badania trwają. O ich przebiegu i efektach nie omieszkamy poinformować w kolejnych numerach miesięcznika.

Więcej na stronie: www.uz.zgora.pl